

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Frankrig (1882)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 128. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes06-shoot-idm139753872973232/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

I *Lélia* vilde hun give sit Ungdomsideal af den store, dybtfølede og usanselige Kvinde og gav hende til Modbillede Søsteren Pulcheria, en yppig Kurtisane. Hun løste her sit Væsens tvende Sider ud fra hinanden og formede *Lélia* efter Minervabilledet i sin egen Sjæl, Pulcheria ud fra sin egen Venusdyrkelse, og frembragte saaledes snarere store skitserede Sindbilleder end Mennesker af Kød og Blod. I *Jacques* tog hun Ægteskabsproblemet for sig fra en ny Side, idet hun, der i *Indiana* havde skildret en raa, i *Valentine* en kold og sleben Ægtemand, her udstyrede Ægtemanden med de Fuldkommenheder, der stod for hende som de højeste, og lod hans Lykke strande paa selve hans Naturs Overlegenhed, hvilken hans ungdommeligt ubetydelige Hustru ikke i Længden kan elske. Forfatterinden har her forsøgt at styrke Indtrykket af sin egen Synsmaade ved at lægge den forurettede Ægtemand den i Munden. Han undskylder selv sin Hustru: «Ingen menneskelig Skabning kan befale over Kærligheden og Ingen er skyldig, fordi han føler eller mister den. Hvad der fornædrer Kvinden, det er Løgnen; hvad der udgør Ægteskabsbruddet, er ikke den Time, hun tilstaar sin Elsker, men den Nat, hun derpaa tilbringer med sin Mand.» Jacques føler sig forpligtet til at vige Pladsen: «Borel vilde i mit Sted roligt have banket sin Kone og ikke have rødmet ved derefter at omfavne hende, nedværdiget af hans Slag og hans Kys. Der gives Mænd, som uden videre paa østerlandsk Maade slaar deres utro Kone ihjel, fordi de betragter hende som lovlig Ejendom. Andre slaas med deres Rival, dræber eller fjerner ham, og heder saa den Kvinde, de paastaar at elske, om Kys og Kærtegn, medens hun enten trækker sig tilbage fra dem eller med Fortvivelse giver sig hen. Dette er i den ægteskabelige Kærlighed de almindeligste Maader at handle paa, mig forekommer det, at Svinenes Kærlighed er mindre lav og mindre grov end disse Menneskers.» Disse Sandheder, der nu allerede for de højest Dannede staar som elementære, var ved Aaret 1830 himmelraabende Vranglærdomme. De er det Salt, der har bevaret dette Ungdomsskrift frisk tiltrods for alt det Forældede i Opfindelsen og alt det Vidtløftige i den trættende Brevform. Det dybeste Mærke, Romantismens Overspændthed har sat sig i denne Bog, er Slutnings Afgørelsen: Jacques véd intet bedre Middel til at frigøre Fernande end et Selvmord, der for hende maa tage sig ud som en tilfældig Død. Her er vi ude i den pure Uvirkelighed. Men forøvrigt

er Uvirkeligheden i denne Roman mere tilsyneladende end reel. Den senere Tids Kritik har let ved at paavise Mangelen af Stedsbestemmelser, af virkelige Beskæftigelser o. s. v.; Personerne har i George Sands første Romaner ingen anden Sysselsættelse og intet andet Formaal end det at elske. Men den Virkelighed, her findes, er en indre, Følelsernes Virkelighed. Ogsaa den har man i vore Dage bestridt. Det er Tonen at finde Følelser som de her skildrede, en saa heilig Fortvivlelse over Samfundsordenen, en saa lidenskabelig, erotisk Ømhed, en saa ren og glødende Venskabsfølelse mellem Mand og Kvinde, unaturlige og uvirkelige*). Men man maa huske, at George Sands Personer hæver sig højt over Gennemsnittet. Hun skildrer overlegne Naturer. Ja hun har i disse første Bøger egenlig ikke gjort andet end at fremstille og forklare sin egen Følemaade. Hun varierer kun uophørligt de Omstændigheder, i hvilke hun anbringer sin egen Føle-Evne, og drager saa med genial Selviagttagelsesgave og sikker Haand Følgeslutninger angaaende Sjæleliv og Sjælehistorie. Underholdende er det at se hvorledes den stadige Higen efter at finde en jævnbyrdig Mandsaand i disse Ungdomsskrifter leder hende til en Art Selvfordobling i to Køn. Saa lidenskabeligt hun end forherliger Elskoven, saa stærkt hun end lader den betage den store Kvindes og den store Mands Sjæleliv, saa nærer de dog begge, Jacques saavel som Lélia, en større, idealere Venskabsfølelse for et ædelt Væsen af det andet Køn, som forstaar dem. I Sammenligning med denne Følelse af dyb og gensidig Forstaaelse synes Lélias Elskovsforhold til Sténio, Jacques' til Fernande kun Svagheder hos disse store Sjæle. Lélia har en forstaaende Ven i Trenmor, Jacques en jævnbyrdig Veninde i Sylvia. Han vilde elske hende, hvis hun ikke var hans Halvsøster, eller rettere, hvis han ikke maatte nære Frygt for at hun

*) Emile Zola skriver om Personerne i *Jacques (Documents littéraires 222)*: «Jeg kan ikke ndtrykke den Virkning, som slige Figurer gør paa mig: de forvirrer mig, de overrasker mig, som havde de indgaaet det Væddemaal at gaa paa Hænderne. Jeg forstaar intet af deres Klager, af deres evige Bitterhed. Hvad beklager de sig over, hvad vil de? De tager Livet fra den bagvendte Side, det er derfor ganske naturligt, at de er ulykkelige. Heldigvis er Livet et meget bedre Pigebarn. Man kommer altid overens med hende, naar man har Godmodighed nok til at finde sig i de ubehagelige Timer.» Zola tegner gennem Karikaturen af George Sand sit eget Portræt, eller rettere sin egen Karikatur; thi saa spidsborgerlig er han visselig ikke.

er det; men som Forholdet er, har det en Skønhed over sig, som et blot erotisk Forhold neppe kunde naa. Jeg husker tydeligt, hvor mægtigt et Indtryk Forholdet mellem Jacques og Sylvia gjorde paa mig, da jeg (vel Aar 1867) læste Bogen for første Gang. Jeg saa det godt, at Jacques er til en vis Grad uvirkelig, Sylvia ligeledes, thi hun er kun Jacques' Fortrolige, som forstaar ham; men den ideale Strøm imellem dem har Virkelighed og den berørte mig elektrisk. Denne Sylvia er opstaaet af den geniale Aands Nødraab ud i den tomme Verden efter sin Lige; hendes Skikkelse er ganske vist ikke mere end det store en-somme Hjertes Krav og Postulat; men hvad er Poesien andet! Saa ufuldkommen Romanen end er, Forholdet mellem Jacques og Sylvia giver den en skær Poesi; det er, naar man møder det, som saa man over Lidenskabernes lavtliggende Verden ind i en højere, hvor renere, om end ganske jordiske Aander elsker og forstaar hinanden.

Figurer som disse illustrerer den levende Venskabsdrift, George Sand i hine Dage besad og som saa ganske var i den romantiske Ungdoms Aand. Hendes paa den første Romangruppe følgende *Lettres d'un voyageur*, der begyndtes umiddelbart efter Afskeden fra Alfred de Musset i Venedig og som spænder over de følgende Aar, giver et Indblik i hendes Venskabsforbindelser og er overhovedet et af de Skrifter, i hvilke Forfatterinden mest ligefrem har givet sit Sjæleliv til Pris, skønt hun befalder sig paa en Forbeholdenhed i alle personlige Anliggender, der gør Fremstillingen dunkel for den Uindviede. Man følger hende her lige fra hendes Samliv med den kønne og dumme italienske Læge (Dr. Pagello), for hvem hun ofrede Musset, og til hendes Sværmeri for Éverard (Michel de Bourges), hendes Advokat i Skilsmisseprocessen, der inspirerede hende den smukke Roman *Simon*. Mellem disse Yderpunkter ligger alle de gode og hjertelige Venskabsforbindelser med François Rollinat, Jules Néraud og hvad de alle hedder, disse djærve og dygtige Mænd, med hvem hun stadigt følte Drift til at veksle Tanker og Brev, med hvem hun studerede, af hvem hun lod sig belære, og hvem hun i Romantismens burschikose Stil tiltalte med det fortrolige Du — fremdeles alle de ægte kunstneriske Kammeratskabsforhold til Franz Liszt, Grevinde d'Agoult, Meyerbeer og mange Andre, Samtidens geniale Mænd og Kvinder.

I intet andet Værk er hun veltalende som her, i intet senere